

4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

5. Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.11.2017 №2147-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19#Text>.

6. Запровадження інституту кримінальних проступків в Україні. Фінішна пряма на шляху / А. О. Байда, Д. О. Новіков // Молодий вчений. - 2019. - № 4(1)

Носенко Марія Артемівна
курсант Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник: **Черняк Наталія Петрівна**
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ

На сьогоднішньому етапі розвитку нашого суспільства нерідко трапляються випадки коли свідком, потерпілим, підозрюваним чи заявником у кримінальному провадженні виступають малолітні та неповнолітні особи. Вони є особливими учасниками допиту через вікові рамки, специфіку розвитку та сприйняття дійсності, яка відрізняється від дорослих осіб. Тому для ефективності проведення допиту за участі малолітньої або неповнолітньої особи слід врахувати деякі особливості даної слідчої (розшукової) дії.

В науковій літературі можна зустріти класифікацію неповнолітніх, тобто осіб, які не досягли вісімнадцятирічного віку, а саме дитячий вік (до 1 року); раннє дитинство (від 1 до 3 років); дошкільний вік (від 7 до 11-12 років);

підлітковий вік (від 11-12 до 14-15 років); старший шкільний вік (від 14-15 до 18 років) [1]. Окрім урахування вікової приналежності потрібно приділити увагу основам проведення допиту, а саме процесуальної та тактичної сторін.

Відповідно до чинного законодавства України відсутнє конкретне визначення віку особи з якого вона може виступати на допиті, як свідок чи потерпілий. У ст. 226 КПК України зазначено про особливості допиту малолітньої та неповнолітньої особи, проте посилаючись на ст. 3 ч. 1 п. 11 КПК України малолітньою вважається особа до досягнення неї чотирнадцятирічного віку [2]. Проте законодавець не вказав мінімальний вік особи, отже з урахуванням цього можна стверджувати, що особа віком до 14 років вважається малолітньою і може бути допитана з урахуванням конкретної ситуації, характером обставин, які відомі малолітній особі. Необхідним є з'ясування віку допитуваної особи. Це можна зробити шляхом перевірки відповідних документів, або ж в крайньому випадку при відсутності документів, шляхом призначення судово-медичної експертизи.

В ст. 226 ч. 1 КПК України визначено обставини, відповідно до яких може проводитись допит неповнолітньої та малолітньої особи, а саме тільки за присутності законного представника, педагога або психолога, а також за необхідністю-лікаря [2]. Під законним представником під час допиту підозрюваного чи обвинуваченого, вказаного в ст. 44 ч. 2 КПК України, потрібно розуміти батьків (усиновлювачів), а в разі їх відсутності - опікунів чи піклувальників особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній.

На відміну від визначення законного представника, участь педагога під час допиту неповнолітньої та малолітньої особи не роз'яснюється, що на думку багатьох науковців є великою помилкою. Аналізуючи різні точки зору можна визначити головну мету та призначення участі педагога під час допиту малолітньої та неповнолітньої особи, а саме:

1) сприяння під час допиту в обранні найбільш ефективних методів впливу, у постановці доцільних запитань та встановленні психологічного контакту з особою;

2) отримання достатніх показань та обставин, які необхідно з'ясувати під час досудового розслідування.

Слід зазначити, що під час обрання педагога, потрібно звертати увагу на його спеціалізацію, бо не кожен педагог може надати допомогу під час дачі показань неповнолітнім чи малолітнім.

Що стосується залучення психолога для допиту, то воно є логічно обґрунтованим. Опитування дитини безпосередньо після травматичної події або через невеликий проміжок часу може призвести до несприятливих для неї наслідків і водночас обмежувати цінність отриманого матеріалу. Це може також посилювати негативні емоції, пов'язані з почуттям зазваної нещодавно кривди, інтенсифікувати відчуття загрози, призвести до поглиблення страху і до виникнення захисних реакцій. Важливо планувати процесуальні дії за участю дитини на час, коли вона перебуває у безпечній, стабільній сімейній ситуації, і коли вона ізольована від осіб, які можуть їй загрожувати або маніпулювати нею, також участь психолога значно покращить емоційний стан дитини з використанням необхідних методик психолога [3].

Складність проведення допиту неповнолітніх обумовлена специфікою психології формування показань, віковими та індивідуальними особливостями. Особливу увагу той, хто проводить допит, повинен приділити психологічним особливостям допитуваного, його характеру, темпераменту, навичкам, звичкам, мисленню, способу життя, вихованню в сім'ї. Дані, що характеризують особу неповнолітнього, дозволяють прогнозувати його поведінку під час допиту, вибирати тактично правильний напрямок, оцінювати достовірність показань допитуваного. Вивчення особи неповнолітнього займає центральне місце в організації його допиту. Тактика допиту неповнолітніх значною мірою обумовлена особливостями їх психіки (підвищеним навіюванням, схильністю до фантазування, високою емоційністю, нестійкістю поведінки), незначним

життєвим досвідом, що нерідко призводить до неправильної оцінки ними розслідуваної події в цілому або окремих її елементів [4].

Отже, враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що законодавство України чітко не встановлює вікові рамки малолітніх осіб, які мають право приймати участь у допиті. Проте у КПК України чітко зазначений перелік осіб необхідних для ефективного проведення допиту малолітніх та неповнолітніх осіб.

Бібліографічні посилання:

1. Рогатинська Н.З., Мудрак Р.М. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи. *Право і суспільство*, 2014 URL: irbis-nbuv.gov.ua (дата звернення 23.02.2021)

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. (*Відомості Верховної Ради України (ВВР)*). 2013. № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88.

3. Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство: Метод. посіб. / Автори-упоряд.: Д. Пурас, О. Калашник, О. Кочемировська; Т. Цюман; за заг. ред. Т. Цюман. Київ: ФОП Клименко, 2015. 14 с.

4. Шепітько В.Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз). Монографія В.Ю. Шепітько. Харків. 2007. 432 с.

Первій Віта Юрївна

ад'юнкт кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЯКИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗЛОВЖИВАННЯМ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

Виявлення та розкриття корупційних злочинів потребує спеціальних знань, пов'язаних із розмежуванням діянь, які підпадають під ознаки корупції, а також практичних навичок та умінь застосовувати передбачені законодавством заходи,